

1 לִיתָא לְמַתְנִיתִין מַקְמֵי בְּרִייתָא – מַשְׁתַּנּוּ שְׁאִמְרָה שְׁלֹרְבֵי יוֹסִי
 2 אַנְדְּרוּגִינוֹס כּוּן מֵאֵבִיל אֶת אֲשֶׁתוֹ תְּרוּמָה מִפְּנֵי שְׁהוּא זָכֵר, אֵינָה
 3 עֵיקֶר, כְּלוּמַר, אֵין לִסְמוּךְ עַל הַנֶּאֱמָר בָּהּ, מִפְּנֵי שִׁישׁ בְּרִייתָא
 4 שְׁאוּמֶרֶת שְׂרָבִי יוֹסִי אֵינוֹ סוֹבֵר כֵּן, דְּתִנָּא בְּתוֹסַפְתָּא (בִּיבְרוּס פ"ב ה"ו)
 5 רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אַנְדְּרוּגִינוֹס בְּרִיָּה בְּפִנֵּי עֲצָמָה הוּא, וְלֹא חֲבָרְעִין בּוֹ
 6 חֲבָמִים אִם זָכָר אִם נָקֵבָה. הֲרִי שְׁלֹדַעַת רַבִּי יוֹסִי, אַנְדְּרוּגִינוֹס הוּא
 7 סַפֵּק זָכֵר סַפֵּק נָקֵבָה, וְלֹא וְדָאִי זָכֵר כִּמוֹ שְׁנֵאֱמַר בַּמִּשְׁנָה.
 8 מַקְשָׁה הַגְּמָרָא: אֲדָרְבָּה – נֶאֱמַר לְהִיפֵךְ, לִיתָא לְבְּרִייתָא מַקְמֵי
 9 מַתְנִיתִין – שְׁהַבְּרִייתָא אֵינָה עֵיקֶר וְאֵין לִסְמוּךְ עֲלֶיהָ מִפְּנֵי שְׁהַמִּשְׁנָה
 10 אֵינָה אֲוֹמֶרֶת כֵּן. מִתְּרַצַּת הַגְּמָרָא: מִדְּשַׁבְּקִיהָ רַבִּי יוֹסִי לְבָר וּזְנוּיָה –
 11 מִתּוֹךְ כִּךְ שְׁהַמִּשְׁנָה כְּתִבָּה הִלְכָּה זֹה, שְׁאֵנְדְּרוּגִינוֹס דִּינוֹ כּוֹזֵר וְדָאִי,
 12 בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהַבְּרִייתָא שְׁאִמְרָה שְׁאֵנְדְּרוּגִינוֹס הוּא
 13 סַפֵּק הַזִּכִּירָה רַק אֶת רַבִּי יוֹסִי וְלֹא אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן זֻגּוּ, שְׁמַעוֹן מִיָּנָה
 14 – מוֹכֵחַ שְׂאֵין זֶה מִחֻלּוֹקַת תְּנָאִים בֵּין הַמִּשְׁנָה לְבְּרִייתָא בְּשִׁיתָת רַבִּי
 15 יוֹסִי, אֲלֵא תִּדְרִי בִּיה – חוֹר בּוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּבְרִייתָא, מִמָּה שֶׁנֶּה
 16 בַּמִּשְׁנָה שְׁהוּא זָכֵר וְדָאִי, וּמַעֲתָה הוּא סוֹבֵר שְׁהוּא סַפֵּק.
 17 וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, לִיתָא לְבְּרִייתָא מַקְמֵי מַתְנִיתִין – הַבְּרִייתָא אֵינָה עֵיקֶר
 18 וְאֵין לִסְמוּךְ עֲלֶיהָ לְעוֹמֶת הַמִּשְׁנָה, וְשִׁיתָת רַבִּי יוֹסִי הִיא
 19 שְׁאֵנְדְּרוּגִינוֹס הוּא זָכֵר וְדָאִי. מַקְשָׁה הַגְּמָרָא: אֲדָרְבָּה – נֶאֱמַר
 20 לְהִיפֵךְ לְמַתְנִיתִין מַקְמֵי בְּרִייתָא – שְׁהַמִּשְׁנָה אֵינָה עֵיקֶר
 21 לְעוֹמֶת הַבְּרִייתָא, דְּהָא שְׁמַעֲיִין לִיה לְשִׁמּוּאֵל בַּמּוֹקֵם אַחֵר דְּתִנִּישׁ
 22 לְהִיחָדָּה – שְׁחוּשׁ גַּם לְדַעַת יַחֲדִי, וְאִם כֵּן הִיָּה לְשִׁמּוּאֵל לְחוּשׁ
 23 לְדַעַת הַתֵּנָא בְּבְרִייתָא שְׁאִמְרָה בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי שְׁאֵנְדְּרוּגִינוֹס הוּא
 24 סַפֵּק זָכֵר סַפֵּק נָקֵבָה.
 25 מִתְּרַצַּת הַגְּמָרָא: תְּנֵי מִלֵּי – דְּבָרִים אֵלוֹ שְׁשִׁמּוּאֵל חוּשׁ לְדַעַת
 26 יַחֲדִי, אֵינֵם אֲלֵא בִּי לֹא מִתְּעַקְרָא מַתְנִיתִין – כֹּאשֶׁר דְּבָרִי הַיַּחֲדִיד
 27 אֵינֵם סוֹתֵרִים וְעוֹקְרִים מִשְׁנָה, אֲבָל בִּי מִתְּעַקְרָא מַתְנִיתִין – כֹּאשֶׁר
 28 דְּבָרִי הַיַּחֲדִיד סוֹתֵרִים וְעוֹקְרִים מִשְׁנָה, לֹא תִיִּישׁ שְׁמּוּאֵל לְדַעַת
 29 הַיַּחֲדִיד.
 30 הַגְּמָרָא מִבְּרַת אֶת הַהִלְכָּה בַּעֲנִין אַנְדְּרוּגִינוֹס: אָמַר בִּי רַב מִשְׁמִיָּה
 31 דְּרַב – אֲמַרְוּ בְּבֵית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל רַב מִשְׁמוֹ שֶׁל רַב, וְהַכּוּנָה לְרַב
 32 הוּנָא שְׁאִמְרָה בִּשְׁם רַב, הִלְכָּה בְּרַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁתִי הִלְכוֹת, בְּאַנְדְּרוּגִינוֹס
 33 – כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹסִי בַּמִּשְׁתַּנּוּ שְׁהוּא זָכֵר גְּמוּר, וּבְהַרְבֵּבָה – וּבַעֲנִין
 34 הַכְּרָבָה כְּמִבּוּאֵר לַהֲלֵךְ. וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁתִי
 35 הִלְכוֹת אַחֲרוֹת, בְּקוֹשִׁי – בְּדִין אִשָּׁה הַמִּקְשָׁה לִילֵד כְּמִבּוּאֵר לַהֲלֵךְ,
 36 וּבְקִידוּשׁ – בְּדִין אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם כְּמִבּוּאֵר לַהֲלֵךְ.
 37 מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא: בַּעֲנִין אַנְדְּרוּגִינוֹס שָׂרֵב פֶּסֶק כְּרַבִּי יוֹסִי, הַכּוּנָה
 38 לְהָא דְּאִמְרִין – לְמָה שֶׁלְּמַדְנוּ בְּשִׁיתָת רַבִּי יוֹסִי שְׁאֵנְדְּרוּגִינוֹס מֵאֵבִיל
 39 אֶת אֲשֶׁתוֹ תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שְׁהוּא זָכֵר וְדָאִי. בַּעֲנִין תְּרַבְּבָה שָׂרֵב פֶּסֶק
 40 הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי, הַכּוּנָה לְמָה דְּתִנֵּן בַּמִּסְכָּת שְׁבִיעִית (פ"ב מ"ח), אֵין
 41 נִזְמָעִין אֵילָן, וְאֵין מְכַרְבִּין, וְאֵין מְכַרְבִּין, בְּעָרֵב שְׁבִיעִית פָּחוֹת

42 מִשְׁלָשִׁים יוֹם לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִשּׁוּם שְׁקִלִּית הַנְּטִיעָה הַהִבְרָכָה
 43 וְהַהֲרָכָה עַד שֶׁנֶּאֱחָזִים הַשְּׂרָשִׁים בְּקֶרֶקַע אוֹ בְּאֵילָן, נִמְשַׁכֶּת
 44 שְׁלוּשִׁים יוֹם, וְאִם יֵטַע פָּחוֹת מִשְׁלוּשִׁים יוֹם קוֹדֵם שְׁבִיעִית, תִּהְיֶה
 45 הַקְּלִיטָה בְּשִׁבְעִית, וַיִּבְטַל מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁל שְׁבִיתָת הָאָרֶץ, וְאִם נִמָּע
 46 וְהִכְרִיךְ וְהִכְרִיב בְּתוֹךְ שְׁלוּשִׁים יוֹם לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, יַעֲקוֹר אֶת
 47 הַנְּטִיעָה, הַהֲבָרָכָה אוֹ הַהֲרָכָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבֵּא לִידֵי בִּטּוֹל מִצּוֹת
 48 עֲשֵׂה. רַבִּי יְהוּדָה חוֹלֵק וְאָמַר, כָּל תְּרַבְּבָה שְׂאֵינָה קוֹלָמַת בְּשִׁלְשָׁה
 49 יָמִים, שׁוֹב אֵינָה קוֹלָמַת, לְדַעַתוֹ, הַקְּלִיטָה נִמְשַׁכֶּת רַק שְׁלֹשָׁה יָמִים.
 50 רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמְרִים, שְׁהַקְּלִיטָה נִמְשַׁכֶּת שְׁתֵּי שָׁבָתוֹת,
 51 כְּלוּמַר שְׁבֻעִיִּים. וְרַב פֶּסֶק כְּרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן.
 52 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֶת אֶת הַמִּשְׁנָה: וְאָמַר רַב נִחְנֵן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהָ,
 53 לְדְּבָרֵי הָאָמַר – לְתַנָּא קִמָּא שְׁאִמְרָה שְׁהַקְּלִיטָה נִמְשַׁכֶּת שְׁלֹשִׁים יוֹם,
 54 צִירָךְ לְהַקְדִּים לְנִטּוֹעַ לְהַבְרִיךְ וְלַהֲרַכִּיב קוֹדֵם שְׁבִיעִית, שְׁלֹשִׁים יוֹם
 55 לְקִלְטָה וְעוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם לְתוֹסַפַּת שְׁבִיעִית, שְׁהֵם בִּיחָד שִׁישִׁים
 56 יוֹם, לְפִי שְׁהַקְּלִיטָה אֲסוּרָה גַּם בּוֹמֵן תּוֹסַפַּת שְׁבִיעִית. לְדְּבָרֵי הָאָמַר
 57 – לְרַבִּי יְהוּדָה שְׁאִמְרָה שְׁהַקְּלִיטָה נִמְשַׁכֶּת שְׁלֹשָׁה יָמִים, צִירָךְ
 58 לְהַקְדִּים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְקִלְטָה וְשְׁלֹשִׁים לְתוֹסַפַּת שְׁבִיעִית. לְדְּבָרֵי
 59 הָאָמַר – לְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאִמְרָה שְׁהַקְּלִיטָה נִמְשַׁכֶּת שְׁתֵּי
 60 שָׁבָתוֹת, צִירָךְ לְהַקְדִּים שְׁתֵּי שָׁבָתוֹת לְקִלְטָה וְשְׁלֹשִׁים לְתוֹסַפַּת
 61 שְׁבִיעִית.
 62 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֶת עֲתָה אֶת הַהִלְכוֹת שְׁבָהֶם פֶּסֶק שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי יוֹסִי:
 63 וְשִׁמּוּאֵל אָמַר הִלְכָּה כְּרַבִּי יוֹסִי בְּקוֹשִׁי וְקִידוּשׁ. מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא:
 64 קוֹשִׁי, הַכּוּנָה לְמָה שֶׁשִּׁנֵּינוּ בַּמִּשְׁנָה (גִּדָּה לו"ז) בַּעֲנִין יוֹלַדֶּת בּוֹבֵב. דְּתִנֵּן,
 65 בְּמָה תֵּהֵא קְשׁוּיָה, כְּלוּמַר, כִּמָּה זִמָּן קוֹדֵם הַלִּידָה נִתֵּן לְתַלּוֹת אֶת
 66 רֵאִיתָ הָרֵם בְּחַבְלֵי הַלִּידָה וְלֹא תִהְיֶה זָכָה. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, אֲפִילוּ
 67 אִם תִּתְחִילוּ חַבְלֵי לִידָה אוֹ אֲרַבְעִים יוֹם קוֹדֵם הַלִּידָה לֵאשָׁה
 68 בְּרִיאָה, אוֹ חֲמִשִּׁים יוֹם לֵאשָׁה חוֹלָה, וְרֵאשָׁה בְּהֵם דֵּם, תּוֹלִים
 69 שְׂרָאִיתָהּ בָּאָה מִחֻמַּת צַעַר הַלִּידָה. רַבִּי יְהוּדָה חוֹלֵק וְאָמַר, דְּיָיָה
 70 חֲדָשָׁה, כְּלוּמַר, רַק מִה שְׂרָאֵתָה בַּחוּדֵשׁ הַתִּשְׁעִי בְּלִבֵּי יֵשׁ לְתַלּוֹתוֹ
 71 בְּחַבְלֵי הַלִּידָה, וְלֹא הֲרָאִיתָ שְׁמִקּוֹדֵם לָכֵן, וְאִם רֵאשָׁתָה דֵּם מִתּוֹךְ
 72 חַבְלֵי לִידָה שְׁלֹשָׁה יָמִים בַּחוּדֵשׁ הַשְּׁמִינִי, הֲרִי הִיא זָכָה וְדִינָה
 73 כִּיּוֹלַדֶּת בּוֹבֵב. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמְרִים, אֵין לְתַלּוֹת רֵאִיתָ דֵּם
 74 בְּקִישׁוֹ – בְּחַבְלֵי לִידָה, יוֹתֵר מִשְׁתֵּי שָׁבָתוֹת – (שְׁבֻעוֹת) קוֹדֵם
 75 הַלִּידָה. וְשִׁמּוּאֵל פֶּסֶק כְּרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן.
 76 הַגְּמָרָא מִבְּאֵרֶת אֶת דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל שֶׁפֶסֶק כְּרַבִּי יוֹסִי בְּקִידוּשׁ: עֲנִין
 77 הַקִּידוּשׁ קִשּׁוֹר לְדִינֵי כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, דְּתִנֵּן (כִּלְאֵי פ"ז מ"ד), הַמִּסְכָּף נִפְגֵּן
 78 עַל גְּבִי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, תִּרִי זֶה קֵדֵשׁ – אִסּוּר אֶת הַכֵּל מִשּׁוּם
 79 כִּלְאִים, וְתִיִּיב הַמִּסְכָּךְ (שְׁהוּא בַּעַל הַגֶּפֶן) בְּאַחֲרִיתוֹ שֶׁל בַּעַל
 80 הַתְּבוּאָה. כְּלוּמַר צִירָךְ לְשַׁלֵּם לוֹ אֶת דְּמֵי הַתְּבוּאָה שְׁנֵאֲסָרָה, דְּבָרֵי
 81 רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלְקִים וְאָמְרִים,

במות דף פג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קנט

השיטות. האחד, לפסול במקום אחין, כלומר כאשר מלבד
הטומטום יש אח אחר שיכול לחלוץ או לייבם, וקדם הטומטום
וחלץ ליבמה. לרבי יהודה רשאי האח האחר לייבם, משום שגם
אם יתברר שהטומטום זכר, הרי הוא סריס ודאי ואין חליצתו
כלום. אבל לרבי יוסי ברבי יהודה אין האח רשאי לייבם אלא רק
לחלוץ, לפי שחוששים שמא יקרע הטומטום וימצא שהוא זכר,
ושמא יתברר אז שאינו סריס וחליצתו הועילה. וההבדל השני,
לחלוץ שלא במקום אחין, כלומר כאשר הטומטום הוא האח
היחיד, לרבי יהודה אין היבמה חייבת לחלוץ, שהרי אף אם יתברר
שהטומטום זכר הלא הוא סריס ודאי. אך לרבי יוסי ברבי יהודה
חייבת לחלוץ מספק, שמא יקרע וימצא שהוא זכר ויתכן שאינו
סריס ועליו לפטור את היבמה בחליצה.
הגמרא דנה בבא על אנדרוניגוס באיזה אופן מתחייב סקילה: אמר
רב שמואל בר יהודה, אמר רבי אבהו אחות (אחיו) דרבי יהודה בר
זכר, אמר רב יהודה אמר רב, אנדרוניגוס חייבין עליו סקילה משום
משכב זכור משתי מקומות – בין על ביאה מאחוריו כמו בזכר
גמור, ובין על ביאה בנקבותו.
מקשה הגמרא: מיתיבי, רבי אליעזר אמר אנדרוניגוס חייבין עליו
סקילה נזכר – כשם שחייבים על ביאת זכר, כגון דברים אחרים
בזכרות שלו, כלומר מאחוריו, אבל הבא עליו בנקבות שלו פטור
מסקילה, וקשה על רב שאמר שחייבים עליו משני מקומות.
מתרצת הגמרא: הוא דאמר בי האי תנא – רב סבר כתנא של
הברייתא, דתנא, רבי סימאי אמר אנדרוניגוס חייבין עליו סקילה
משתי מקומות, וחלק על רבי אליעזר שמחייב רק הבא על זכרותו.
שאלת הגמרא: מאי טעמא דרבי סימאי שאנדרוניגוס חייבים עליו
גם על נקבותו. משיבה הגמרא: אמר רבא, בר המדורי אסבגא לי –
ביאר לי את טעמו, נאמר בפסוק (ויקרא יח כב) 'ואת זכר לא תשכב
משכבי אשה', וממה שנקט הכתוב לשון רבים 'משכבי' יש לדרוש
אי זהו זכר שיש בו שני משכבות, הוי אומר זה אנדרוניגוס, וגזירת
הכתוב היא שעל שניהם חייב סקילה.
שואלת הגמרא: ודקנן, כלומר לרבי אליעזר הסובר שחייבים רק
על זכרותו, כיצד יתיישב הפסוק. משיבה הגמרא: רבי אליעזר
סובר דאף על גב דאית ביה באנדרוניגוס שני משכבות, מכל מקום
'את זכר' בתיב. ולכן מפרשים כוונת הפסוק, שאת זכרותו של מי
שיש בו שני משכבות, כלומר האנדרוניגוס, לא תשכב.
שואלת הגמרא: ודקנן, זכר גרידא מנא להו, כלומר לרבי אליעזר
הסובר שהפסוק עוסק במשכב זכור של אנדרוניגוס, מנין שחייבים
על משכב זכור גם בסתם זכר. משיבה הגמרא: (באשה) (מ'את
זכר'), כלומר תיבת 'זאת' באה לרבות משכב זכור בזכר סתם.
שואלת הגמרא: בין לרבי סימאי ובין לרבי אליעזר, שתיבת
'משכבי' עוסקת באנדרוניגוס שיש לו שני משכבות, באשה שלא
בדרגה מנא להו – מנין להם שגם ביאה שלא כדרכה חשובה ביאה
לענין עונשי עריות. מתרצת הגמרא: (באשה) (מ'אשה), כלומר
שהתורה היתה יכולה לכתוב 'זאת זכר לא תשכב משכבי', או 'לא
תשכב משכבי זכר', וממה שכתבה 'משכבי אשה' למדים לחייב
באשה על שני משכבות.
הגמרא מבארת שלדעת רבי אליעזר, לא בכל דיני התורה
אנדרוניגוס נחשב לזכר ודאי: אמר רב שזכי אמר רב תסדא, לא
לכל – לכל הדינים אמר רבי אליעזר שאנדרוניגוס זכר מעליא
(גמור) הוא, שאם אהא אמר בן, שבכל דיני התורה דינו כזכר
גמור, כמקדשין יקדש – המקדש בהמה שהיא אנדרוניגוס, תחול
עליה קדושת הגוף, ותהא ראיה לקרבן.
שואלת הגמרא: ומנין לנו דלא קדש – שגם לרבי אליעזר
אין קדושת הגוף חלה על בהמה שהיא אנדרוניגוס. משיבה
הגמרא: דתני רבנן בברייתא העוסקת במליקת חטאת העוף ועולת
העוף במקדש, הנזקע – עוף שנרבע על ידי אדם, והמקצה – עוף
שהוקצה לתקרובת עבודה זרה, והנזקע – עוף שעשאוהו עבודה
זרה והשתחו לו. והתנא – עוף שניתן לזונה כשכר על ביאת זנות

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ותבואת חבירו אינה נאסרת בסיכון
זה, אף שגפנו של המסכך נאסרת. ופסק שמואל כרבי יוסי שאין
אדם אוסר דבר שאינו שלו.
לאחר שהתברר שרב פסק באנדרוניגוס ובהרכבה כרבי יוסי, דנה
הגמרא מה דעת שמואל בהלכות אלו: איבעיא להו, באנדרוניגוס,
מה לי אמר שמואל – מה דעתו של שמואל. תא שמע, דאמר
שמואל לרב עקיבא, ליתא לגרייתא מקמי מתינתן, כלומר ששיטת רבי
יוסי במשנה שאנדרוניגוס הוא זכר ודאי, היא העיקר ויש לסמוך
עליה, ומשמע שכך פוסק שמואל. הרפכה מה לי אמר שמואל –
מה דעת שמואל בענין משך זמן קליטת ההרכבה. תא שמע, דאמר
ליה שמואל לרב עקיבא, תני – שנה להלכה במאן דאמר שלשה
ושלשים, כלומר כדעת רבי יהודה שמשך זמן הקליטה הוא שלשה
ימים.
עתה דנה הגמרא מה דעת רב בקושי ועד כמה ניתן לטהר אשה
מטומאת זיבה מחמת קושי לידה) ובקידוש (והאם אדם אוסר דבר
שאינו שלו בכלאי הכרם), לאחר שהתברר ששמואל פסק בהם
כרבי יוסי. שואלת הגמרא: קושי מה לי אמר רב – מה דעת רב בזה.
מסיקה הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק שלא נפטרה.
שואלת הגמרא: קידוש מה לי אמר רב – מה דעת רב להלכה בענין
מסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו. משיבה הגמרא: אמר רב
יוסף תא שמע, דאמר רב הונא אמר רב, אין הלכה ברבי יוסי ואדם
אוסר דבר שאינו שלו.
מקשה הגמרא: אמר ליה אביי לרב יוסף מאי הוית דסקכת אהא –
מה ראית לסמוך על דברי רב הונא בשם רב, כמון אהא – על דברי
האמורא הוה, דאמר רב אבהו אמר רב, הלכה ברבי יוסי בקידוש
שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. מתרצת הגמרא: אמר בי רב
מנא, רב הונא, כלומר בגמרא לעיל (ע"א) נאמר 'אמרי בי רב משמיה
דרב הלכה כרבי יוסי באנדרוניגוס ובהרכבה'. והלא 'אמרי בי רב'
הכוונה לרב הונא, וכשהסתפקנו מה סובר רב בקושי ובקידוש,
הספק היה לפי רב הונא. ורב הונא אמר בשם רב שאין הלכה כרבי
יוסי בקידוש, ולכן אין להביא כאן את דברי רב אדא בשם רב.
הגמרא דנה בשיטת רבי יהודה במשנתו שטומטום שנקרע דינו
כסריס. שנינו במשנה: רבי יהודה אומר טומטום וכו' שנקרע ונמצא
זכר, לא יחלוץ מפני שהוא כסריס. מקשה הגמרא: אמר רבי אמי,
מאי עביד ליה – מה יענה רבי יהודה, למטמנים דבידי – למעשה
בטומטום שבא ממקום ששמו בירי, דאחובה – שהושיבוהו אפי
בוקרית – על כסאו, ואיקרע – ונקרע העור המכסה את ערוותו
ונמצא שהוא זכר, ואליד אחר כך שבע גנין, הרי שטומטום יכול
להוליד, ולא כרבי יהודה שאמר שהוא סריס.
מתרצת הגמרא: ורבי יהודה אמר – יתרין לה, תור על גנין מאין
הם, כלומר בדוק מאיזה אב נולדו, שבודאי אשתו זינתה ואין אלו
בניו.
הגמרא מביאה ברייתא שבה רבי יוסי ברבי יהודה חולק על אביו:
תנא רבי יוסי ברבי יהודה אומר, טומטום שלא נקרע לא יחלוץ,
שמא יקרע ונמצא – ואולי יתברר אז שהוא סריס חמה, ואין
חליצת סריס חמה מועילה להתיר את היבמה, הרי שלרבי יוסי
ברבי יהודה אינו ודאי סריס. מדברי רבי יוסי ברבי יהודה משמע
שהוא ודאי זכר וחשש רק שמא הוא סריס. מקשה הגמרא: אטו כל
דמקדש זכר הוי – וכי כל טומטום שנקרע ודאי שימצא זכר, הלא
יתכן שימצא שהוא נקבה, ומדוע לא הזכיר רבי יוסי ברבי יהודה
אפשרות זו. מתרצת הגמרא: חבי קאמר רבי יוסי ברבי יהודה,
טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא נקבה, ואפילו אם יקרע
ונמצא זכר עדיין יש לחשוש שמא ימצא סריס חמה, וגם אז אין
חליצתו מועילה.
שואלת הגמרא: מאי בינייהו – מה הנפקא מינה להלכה בין שיטת
רבי יהודה לשיטת בנו רבי יוסי, הלא לפי שניהם אין הטומטום
חולץ. משיבה הגמרא: אמר רבא, לפסול במקום אחין ולחלוץ שלא
במקום אחין אבהו איבא בינייהו – בשני דינים יש הבדל בין שתי

המשך ביאור למסכת יבמות ליום שישי עמ' ב

1 האסורה. ומחיר – עוף שהוחלף בכלב. וטומטום – עוף שאינו ניכר
2 אם הוא זכר או נקבה. ואנדרוגינום – עוף שיש בו גם סימני זכר וגם
3 סימני נקבה. כל אלו מטמאין בגדים אפית הפליעה אם נמלקו,
4 משום שאינם ראויים להקרבה ולכן אין מליקתן מוציאה אותן
5 מידי נבילה. רבי אליעזר חולק ואומר, עוף טומטום ואנדרוגינום אין
6 מטמאין בגדים אפית הפליעה, משום שהם כשרים למזבח ולכך
7 מליקתם זו היא שחיתתם כמו בשאר עופות קדשים, משום שהיה
8 רבי אליעזר אומר, כל מקום שנאמר בתורה 'זכר' ו'נקבה', כגון
9 בעולה שדינה בזכר, או בחטאת יחיד שדינה בנקבה, שם אתה

10 מוציא טומטום ואנדרוגינום מפיניהם, לפי שכל אחד מהם אינו ידוע
11 לכל שהוא זכר או נקבה ולכן אינם ראויים להקרבה. ועוף, הואיל
12 ולא נאמר בו זכר ונקבה, אי אתה מוציא טומטום ואנדרוגינום
13 מפיניהם, וגם הם כשרים להקרבה. ומוכח מכך שבקרבן בהמה
14 שנאמר בו 'זכר', אין האנדרוגינוס כשר לפי שאינו נחשב לזכר,
15 ולא נתפסת בו קדושה.
16 הגמרא מביאה ראיה לדבריה ממשנה נוספת: אומר רב נחמן בר
17 יצחק, אף אנן נמי תנינא במשנה בתמורה (פ.), רבי אליעזר אומר,